

*Вихрист С.М.,
к.ю.н., доцент кафедри
державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, Україна,
e-mail: SMVykhryst@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-3844-1165*

ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ДОВКІЛЛЯ (ЕКОЛОГІЧНОЇ) ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Конвенцію Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля підписано 25 червня 1998 року у м. Оргус (Данія). Завдяки місцю укладення ширшому загалу вона більш відома як «Оргуська конвенція». Україна була однією з перших держав, які ратифікували Оргуську конвенцію. Відповідний закон про ратифікацію прийнято 6 липня 1999 року [1]. Оргуська конвенція набрала чинності 30 жовтня 2001 року. Наразі Оргуська конвенція має 48 Сторін [2].

Оргуська конвенція є втіленням принципу 10 Декларації Ріо-де-Жанейро про довкілля і розвиток 1992 року, згідно з яким «екологічні проблеми найкраще вирішувати за участю всіх зацікавлених громадян на відповідному рівні. На національному рівні кожен має належний доступ до екологічної інформації, якою володіють органи державної влади, включаючи інформацію про небезпечні матеріали та діяльність у своїх громадах, а також можливість брати участь у процесах прийняття рішень. Держави сприяють та заохочують обізнаність та участь громадськості, роблячи інформацію доступною для всіх. Забезпечується ефективний доступ до судових та адміністративних процедур, включаючи відшкодування та засоби правового захисту» [3, с. 2].

На думку тодішнього Генерального секретаря ООН Кофі Аннана, Оргуська конвенція являє собою найамбітнішу ініціативу у сфері «екологічної демократії» з-поміж усіх, що досі здійснювалися під егідою Організації Об'єднаних Націй [4, с. 2]. У передмові до другого видання Керівництва з імплементації Оргуської конвенції Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун зазначив, що «Оргуська конвенція залишається найамбітнішою ініціативою у сфері екологічної демократії з-поміж усіх, що досі здійснювалися під егідою Організації Об'єднаних Націй. Конвенція є єдиним міжнародним юридично обов'язковим документом, що надає громадськості широкі та конкретні права участі в процесі прийняття рішень, а також доступ до інформації та правосуддя щодо довкілля» [5, с. 4].

Оргуська конвенція значною мірою стала праобразом Регіональної угоди про доступ до інформації, участь громадськості та правосуддя з питань, що стосуються довкілля у Латинській Америці та Карибському басейні, укладеної 4 березня 2018 року у м. Есказу (Коста-Рика) [6]. Регіональна угода набрала чинності 22 квітня 2021 року.

Оргуська конвенція має тісний зв'язок й історично значний взаємний вплив з правом Європейського Союзу. Як правда те, що свого часу положення так званого «горизонтального» законодавства екологічного права ЄС, насамперед Директиви Ради 90/313/ЄЕС від 7 червня 1990 року про свободу доступу до інформації про довкілля та Директиви Ради 85/337/ЄЕС від 27 червня 1985 року про оцінку впливу окремих державних та приватних проектів на довкілля, мали вирішальний вплив на формулювання Оргуської конвенції, так саме правда в тому, що з часом «горизонтальне» законодавство ЄС зазнало змін у зв'язку з необхідністю приведення його у відповідність до вимог і практики імплементації, у тому числі, Оргуської конвенції. Йдеться про такі джерела права ЄС як Директива 2003/4/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 28 січня 2003 року про доступ громадськості до екологічної інформації, Директива 2011/92/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 13 грудня 2011 року про оцінку впливу окремих державних та приватних проектів на довкілля (кодифікація), Директива 2003/35/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 травня 2003 року про участь громадськості у розробленні окремих екологічних планів і програм та Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 27 червня 2001 року про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Україні статус Сторони Оргуської конвенції не завадив у «найкращих» традиціях виконання міжнародних зобов'язань понад 12 років перебувати у стані її недотримання [7, с. 13]. Фундаментальним позитивним зрушенням, яке виправило ситуацію, стало прийняття законів України «Про оцінку впливу на довкілля» у 2017 році [8, с. 227] та «Про стратегічну екологічну оцінку» у 2018 році. У питаннях інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та екологічного інформування значним досягненням у забезпеченні відповідності вимогам Оргуської конвенції стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» у 2023 році.

Запровадження воєнного стану наклало свій негативний відбиток на зазначені досягнення. І хоча окремі ініціативи в рамках протидії агресору та забезпечення національної безпеки носять невивірковий характер і можуть мати логічне пояснення, як от обмеження роботи публічних електронних реєстрів [9], їх інтерпретація та практичне застосування [10] виглядають вочевидь надмірними та непропорційними [8, с. 240]. За висновком Європейської комісії імплементація та забезпечення дотримання законодавства про оцінку

впливу на довкілля та стратегічну екологічну оцінку в Україні погіршилися через режим воєнного стану [11, с. 126]. Необгрунтованим вбачається й відтермінування на повоєнний час набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля», принаймні його положень щодо інформації про стан довкілля (екологічної інформації).

Не зайвим буде нагадати також, що доступ до інформації про стан довкілля (екологічної інформації) має забезпечуватися не лише на виконання міжнародних зобов'язань України, таких як Оргуська конвенція та Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (директиви «горизонтального» законодавства ЄС включені до Додатку XXX до Угоди), а й закріплений статтею 50 Конституції України, згідно з якою кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Список використаних джерел:

1. Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : Закон України від 6 липня 1999 р. № 832-ХІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/832-14#Text>.
2. Статус ратифікації Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. URL: <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/status-ratification>.
3. Звіт з Конференції ООН з довкілля і розвитку. A/CONF.151/26 (Vol. I). URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf.
4. Звіт про Другу сесію Наради Сторін Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. CEP/WG.5/2000/2. URL: <https://unece.org/sites/default/files/datastore/fileadmin/DAM/env/documents/2000/cep/wg5/cep.wg.5.2000.2.e.pdf>.
5. Керівництво з імплементації Оргуської конвенції. URL: https://unece.org/DAM/env/pp/Publications/Aarhus_Implementation_Guide_interactive_eng.pdf.
6. Регіональна угода про доступ до інформації, участь громадськості та правосуддя з питань, що стосуються довкілля у Латинській Америці та Карибському басейні. URL: <https://www.cepal.org/en/escasziagreement/text-regional-agreement>.
7. Звіт Комітету з дотримання : Дотримання Україною її зобов'язань згідно з Конвенцією. ECE/MP.PP/2017/45. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/top6/English/ECE_MP.PP_2017_45_E.pdf.
8. Alekseyeva, Y., Pintsch, A. (2025). Ukraine's Compliance with Norms of Environmental Democracy: Between Wartime Restrictions, EU Standards and Green Reconstruction. In: Rabinovych, M., Pintsch, A. (eds) Ukraine's Thorny Path to the EU. Palgrave Studies in European Union Politics. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-69154-6_10.
9. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних ресурсів в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 р. № 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2022-%D0%BF#Text>.
10. Про часткове відкриття доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : Наказ

Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15 червня 2022 р. № 225. URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Nakaz-225-vidkryttva-Reyestru-2.pdf>.

11. European Commission. (2023). *Ukraine 2023 report. SWD (2023) 699 final*, Brussels, November 8, 2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023SC0699>.

12. Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.